

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Michaela Křápková

Folklor, hudba a lidové tradice města Hluk

Olomouc 2017

vedoucí práce: MgA. Petr Martínek

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím literatury a zdrojů uvedených v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 2017

.....

podpis

Děkuji MgA. Petru Martínkovi za rady, připomínky, ochotu a čas, který mi věnoval při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině za podporu, největší díky patří mému dědečkovi, bez kterého bych to nezvládla.

Obsah

Úvod	6
1 Historie města Hluk a vývoj hudby	7
1.1 Historie města Hluk	7
1.1.1 Přírodní a geografické poměry	7
1.1.2 Historie	7
1.2 Vývoj hudby	8
2 Lidové tradice a zvyky ve městě Hluk	10
2.1 Jízda králů a Dolňácké slavnosti písní a tanců	10
2.2 Lidový ornament	13
2.3 Odívání, kroje	14
2.4 „Fašanková obchůzka“	14
2.5 „Klepání“	16
2.6 „Služba“	16
2.7 „Svíca“	16
2.8 Vlivy tradic a zvyků na folklor	17
3 Historie a vývoj folklorních souborů, cimbálových muzik a pěveckých sborů	18
3.1 Folklorní soubory	18
3.1.1 Slovácký „krůžek“	18
3.1.2 Folklorní soubor Dolňácko	19
3.1.3 Dětské folklorní soubory	20
3.1.3.1 Folklorní soubor Hluchoček	21
3.2 Cimbálové muziky	21
3.2.1 Vznik první cimbálové muziky	21
3.2.2 Cimbálová muzika Dolňácko	23
3.2.3 Cimbálová muzika Babica	24
3.2.4 Cimbálová muzika Ženičky	25

3.2.5	Cimbálová muzika Šefranica.....	25
3.2.6	Cimbálová muzika Základní umělecké školy Hluk.....	27
3.3	Pěvecké sbory	27
3.3.1	Mužský pěvecký sbor Dolňácko	27
3.3.2	Ženský pěvecký sbor Klebetnice.....	33
	Závěr.....	34
	Prameny a literatura.....	35
	Seznam příloh.....	I
	Přílohy	II
	Anotace.....	46

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Folklor, hudba a lidové tradice města Hluk. Hlavním cílem mé práce bude zmapovat historii a vývoj folklorních souborů, cimbálových muzik a pěveckých sborů, zejména prvních folklorních uskupení, které v tomto městě vznikaly. Dalšími cíli bude seznámit čtenáře s Jízdou králů, lidovými tradicemi a v poslední řadě stručně popsat historii a vývoj hudby ve městě Hluk.

Toto téma jsem si vybrala, protože se aktivně zajímám o folklor. Jako malá jsem navštěvovala dětský folklorní soubor „Zpívání s Katkou“, poté jsem začala hrát na housle a také jsem členkou cimbálové muziky Šefranica v Hluku.

Bohužel soubory nemají sepsané vlastní kroniky, které by zachycovaly průběh jejich působení. A i proto jsem se rozhodla zpracovat uvedené téma. Protože v archivních kronikách města není folklor ani hudba nijak zpracovaná, budu z velké části čerpat zejména ze vzpomínek a rozhovorů s pamětníky, bývalými členy nebo vedoucími folklorních uskupení. Dále budu čerpat z historických místních knih, novin a internetových zdrojů, především z oficiálních stránek a elektronické kroniky města Hluk.

Bakalářská práce je rozdělena na tři kapitoly. V první kapitole čtenáře krátce seznámím s historií města a uvedu vývoj hudby, který bude poté rozveden v kapitole třetí. Ve druhé kapitole uvedu lidové tradice a zvyky, z nichž nejdůležitějším bude Jízda králů. Poslední kapitola bude nejrozsáhlejší. Uvedu v ní vývoj folklorních uskupení, založení prvního folklorního kroužku, z něhož se vyvíjel další folklorní život v Hluku.

1 Historie města Hluk a vývoj hudby

1.1 Historie města Hluk

1.1.1 Přírodní a geografické poměry

Obec Hluk je nejmladším městem na Slovácku. V roce 1525 byl povýšen na městečko králem Ludvíkem I. Jagellonským a poté roku 1970 na město.¹ Existuje mnoho tvrzení, proč dostalo město pojmenování Hluk. Nejčastěji bývá spojováno s hlučně a stále vřící vodou pod Babími horami. První písemná zmínka o obci Hluk pochází z roku 1294.²

Město leží na jihovýchodě Moravy, 11 km od města Uherské Hradiště v údolí říčky Okluky. Ze všech stran je obklopeno návrším pahorkatin Bílých Karpat. Průměrná nadmořská výška města je 233 m, nejvyšší z pahorkatin je Jasenová (409,7 m n. m.).³ Hluk a jeho okolí leží v pozoruhodně a přírodně pestrém území s ojedinělou geologickou skladbou, půdními poměry a na ně vázanou faunou.⁴ Přestože v období socializace došlo k mnoha negativním a nezvratným zásahům, patří i dnes toto území k nejzajímavějším a nejcennějším v České republice, kterou i mnohdy tento význam přesahuje. Celý hlucký katastr spadá do klimatické teplé oblasti a náleží do úmoří Černého moře (povodí Dunaje) s průměrem ročních srážek 589 mm.⁵

1.1.2 Historie

Zajímavé je období počátků slovanského osídlení, které postupně vytlačilo dřívější germánské kmeny, a to později než ve 2. polovině 6. století, kdy tam ještě tyto kmeny byly.⁶ Z druhé poloviny 9. století (Velká Morava) pochází zejména honosné zlaté a stříbrné šperky tzv. veligradského typu, z nichž několik kusů bylo získáno i v katastru Hluku.⁷

V roce 1625 nastal zásadní obrat, kdy panství Hluk získal rod pánů z Lichtenštejna.⁸ Roku 1885 vzniklo v Hluku *Společenstvo živnostníků*. Vznikají obchody, hostince, je přestavována škola, jsou zřizovány spolkové domy (Sokol, Orel) a tělocvičny. Na počátku 20. století začal rozkvět rolnických hospodářství, která už ale přestala mít čas na výrobu různých

¹ Hluk [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.mestohluk.cz/mesto/o-hluku/historie-mesta-cz-en-d/>

² Hluk [online]. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <http://www.kronikahluk.cz/>

³ BŘEČKA, Jan a MITÁČEK, Jiří. *Hluk: dějiny města*. Hluk: Město Hluk, 2011, s. 9.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž, s. 15.

⁶ Tamtéž, s. 79.

⁷ Tamtéž, s. 85.

⁸ Tamtéž, s. 191.

potřeb pro domácnost, jak tomu bývalo dříve. Směna zboží se tak přesunula do kamenných obchodů. Tím byla také zrušena tradice hluckých trhů, které byly zavedeny od povýšení Hluku na městečko.⁹ V roce 1831 byla postavena „Stará škola“, která byla v roce 1875 přestavěna.¹⁰ Pro trvalé prostorové problémy školy byla část tříd přenesena do obecního hostince (1923 – 1930), který kvůli tomu zastavil svou činnost. Reálné řešení problému přinesla výstavba „Nové školy“ na náměstí v místech zrušeného panského dvora. Výstavba byla ukončena v září 1930, kdy promluvil tehdejší starosta obce pan František Soviš, který měl velkou zásluhu na její výstavbě.¹¹

V průběhu 2. světové války některé folklorní aktivity neustávají, a to díky folklorním nadšencům. Po válce dochází k velkému nadšení obnově kulturního života a spolků. Po únoru 1948 však vlivem násilné kolektivizace zemědělství toto nadšení zcela upadá. Změny vznikají také postupným zprůmyslněním obce, vznikají nové továrny (Autopal, Sport, Svedrup, Obzor).¹² V roce 1950 bylo v Hluku založeno JZD (Jednotné zemědělské družstvo).¹³ Vlivem snah národopisných nadšenců a kulturních pracovníků se začíná opět postupně rozvíjet společenský život v Hluku.¹⁴ Další jeho vývoj je popsán v ostatních kapitolách této práce.

1.2 Vývoj hudby

Vývoj hudby v Hluku je dochován pouze u hudby dechové. Pamětník pan ing. František Hrubý tvrdí, že se v Hluku dříve hrávalo na svatbách na gajdy a později na housle. Posledním hudecem byl údajně jeho prapraděda.¹⁵

V Hluku byla zprvu jen dechová hudba Martina Šimčíka, který byl nejprve profesionálním hudebníkem a skladatelem, o kterém František Hořínek píše: *„Tak začali hudebníci hlučtí hráti skladby lehčího rázu a směsi různých písní. Došlo i na moderní tance, pořádání koncertů, zájezdů hudebníků samých nebo s krojovanými skupinami Hlučanů do Prahy, Brna, Luhačovic, Moravské Ostravy, Zlína a jinam. Že na tyto úkoly dvacetičlenná kapela Tomáše Šimčíka stačí, může děkovati hudebníku z povolání a rodáku hluckému Martinu Šimčíkovi, členu orchestru Zemského divadla v Brně, jenž chorobou donucen vzdáti*

⁹ BŘEČKA, Jan a MITÁČEK, Jiří. *Hluk: dějiny města*. Hluk: Město Hluk, 2011, s. 235.

¹⁰ Tamtéž, s. 249.

¹¹ Tamtéž, s. 250.

¹² JANČÁŘ, Josef. *Hluk, nejmladší město Slovácka*. Hluk: Městský národní výbor, 1970, s. 127-128.

¹³ Tamtéž, s. 137.

¹⁴ Tamtéž, s. 146.

¹⁵ Rozhovor s Františkem HRUBÝM. Hluk 25. 3. 2017.

se svého místa usadil se v Hluku, ujal se této kapely a stal se jejím neúnavným učitelem a vůdcem.“ Po něm byli kapelníky Jan Pravdík a Jan Machala, v roce 1942 vznikla další kapela pod vedením Šimona Šimčíka.¹⁶

Vývoj dechových hudeb poté pokračoval dalšími kapelami. Po válce začíná vznikat také první cimbálová muzika, o které se dozvíme v jiné části.

¹⁶ HOŘÍNEK, František. *Slovácké městečko Hluk*. Hluk: Obec Hluk, 1937, s. 178-179. Citováno z BŘEČKA, Jan a MITÁČEK, Jiří. *Hluk: dějiny města*. Hluk: Město Hluk, 2011, s. 598-599.

2 Lidové tradice a zvyky ve městě Hluk

2.1 Jízda králů a Dolňácké slavnosti písní a tanců¹⁷

Jízda králů je v jihomoravském folkloru zvláštní fenomén, jehož vznik se nikdy nepodařilo objasnit. Přesto se jeho tradice udržela v několika obcích (Hluk, Vlčnov, Kunovice, Skoronice) tak silně, že to byly právě tyto slavnosti, které způsobily opětné probuzení folkloru k životu po druhé světové válce.¹⁸

Ve městě Hluk, stejně jako v jiných obcích, nebyla po změně politických poměrů v roce 1948 vhodná atmosféra k pořádání hudebních a folklorních akcí z důvodu násilné kolektivizace zemědělství, přesto tato tradice byla obnovena jako první folklorní akce v roce 1957.¹⁹ S jízdou králů je spojena závěrečná lidová zábava při dechové hudbě. V té době existovala cimbálová muzika Hradišťan s primášem Jaroslavem Václavem Staňkem, který si uvědomil důležitost této folklorní události jako první a svým koncertním vystupováním na náměstí v Hluku přispěl k tomu, že si ji obyvatelé obce a jejího okolí velmi oblíbili a stala se základem pro Dolňácké slavnosti písní a tanců. Díky tomu vznikaly stále nové a nové cimbálové muziky (do té doby existovala pouze dechová hudba) a taneční soubory, které nacvičovaly písničky a choreografie na tuto událost. „*První písemná zmínka o hlucké jízdě králů pochází z roku 1865.*“²⁰ Od roku 1957 do roku 1962 se jezdilo každoročně. V roce 1965 rozhodl *Výbor Dolňáckých slavností lidových písní a tanců*, že se bude jízda králů konat vždy jednou za tři roky, a to jako součást těchto hluckých národopisných slavností²¹ S jízdou králů vystupovali Hlučané v mnoha městech – Olomouc, Praha, Uherské Hradiště, Karlovy Vary, Přerov. Od doby obnovení tradice předváděli obyvatelé města spolu s jízdou i lidové zvyky (svatba, šlaháčka, dožínky, vinobraní), tance a zpěvy.²²

Královskou družinu jízdy králů tvoří chlapci ve věku do osmnácti let, kdy v dřívější době odcházeli na povinnou vojenskou službu. Původně jezdili na koních vlastních, které jejich rodiny používali k obhospodařování polí. V dnešní době, až na vzácné výjimky, již nikdo pole ani koně doma nemá a členové královské družiny se dlouho dopředu musí s koněm

¹⁷ Příloha č. 1.

¹⁸ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 29. 1. 2017.

¹⁹ BLAHŮŠEK, Jan a TETUROVÁ, Jarmila. *Jízda králů na jihovýchodě České republiky: The Ride of Kings in the South-East of the Czech Republic*. Strážnice: Ústav Národní lidové kultury, 2012, s. 9.

²⁰ FROLEC, Václav, PAVELČÍK, Antonín a ZEMEK, Metoděj. *Jízda králů: lidový obřad, hra, slavnost*. Praha: Teps, 1990, s. 95.

²¹ Tamtéž.

²² Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 29. 1. 2017.

seznamovat a jízdu na něm natrénovat. Svého krále a pážata si chlapci volí obvykle na krojovém plesu, který se konává na závěr „masopustu“, tedy před 40denním obdobím postním. Králem musí být „panic“, a tak je to vždy chlapec kolem 10 let.²³ V Hluku jezdí on i jeho pážata obvykle na bělouších, kteří jsou k sobě spojeni „ohlávkami“. Pážata s králem jsou přestrojeni do ženských svátečních krojů s pentlením na hlavě a k obraně krále mají „vytasenu“ vojenskou šavli, neboť jejich král se sám bránit nesmí a ani se nesmí prozradit. Proto je jeho obličej ukryt za dlouhými slováckými pentlemi a po celou dobu trvání jízdy svírá v ústech růži (dnes obvykle krepovou), aby se neprozradil ani slovem.²⁴ Ostatní jezdci jsou oblečeni do mužských krojů. Všechny koně jsou zdobeny krepovými růžemi a stuhami, na prsou mají zavěšené srdce z růží, které je pro hluckou jízdu králů typické. Uprostřed tohoto srdce je malé zrcátko. Každý kůň má z důvodu bezpečnosti svého vodiče. V pravé holínce vysokých bot mají členové družiny žerdě s červenými nebo oranžovými „tureckými“ šátky.²⁵ Pážata dávají pozor na krále, aby jej neukradli chlapci z okolních vesnic. Kdyby se tak stalo, přišlo by na řadu výkupné formou piva nebo vína a byla by to strašná ostuda. S družinou krále by mělo jezdit ještě několik jezdců – ochránců vpředu, několik vzadu a také jezdci jedoucí po boku pážat. Vzhledem k prostorovým možnostem a také k velké živelnosti vyvolávání a vybírání darů se to však nepodaří nikdy zcela dodržet. A to jsou právě možnosti pro „ukradení“ krále. Součástí jízdy je osm až deset vyvolávačů, kteří mají „dobrou vyřídilku“ a s koněm umí zajet za vyvolávkou třeba i do hospody.²⁶ Každý jezdec má po boku koně upevněn proutěný košík (tzv. „kútný“ – nosila se v něm novoroďičkám v šestinedělí slepice, očištěná k uvaření silné polévky) k ukládání darů za vyvolávání. Tekuté dary ve formě slivovice nebo vína se z počátku nikam neukládají, ale rovnou konzumují. Vyvolávkami se projevuje osobnost jezdce, jeho vtipnost a schopnost improvizace.²⁷ Na začátku jízdy jsou jezdci shromážděni na náměstí a říkají vyvolávky: „*Hýlom, hýlom..... nad týmto domečkem letí holub bílý, vítajte nám v Hluku, hosté milí.*“²⁸

Součástí Dolňáckých slavností písní a tanců zůstává jízda králů trvale. Průvod krojovaných přes celou obec je podívaná, kterou nelze ničím jiným nahradit. Diváci jsou vždycky nadšení a účast dětí jim vhání slzy do očí. Mimo cizích účastníků, kteří se střídají

²³ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 29. 1. 2017.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ *Město Hluk* [online]. [cit. 2017-01-29]. Dostupné z: <http://www.mestohluk.cz/kultura/jizda-kralu/2017/>

²⁶ *Hlucká jízda králů* [online]. [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.kronikahluk.cz/index.php?id=hlucka-jizda-kral>

²⁷ BŘEČKA, Jan a MITÁČEK, Jiří. *Hluk: dějiny města*. Hluk: Město Hluk, 2011, s. 609.

²⁸ *Hlucká jízda králů* [online]. [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.kronikahluk.cz/index.php?id=hlucka-jizda-kral>

v jednotlivých ročnících slavností dle zvoleného programu, jde na konci průvodu v krojích obvykle kolem 400-500 Hlučanů. Mnohé rodiny si uchovávají kroje (nebo i pořizují) právě pro tuto příležitost. Prezentace lidových tanců a písní, které probíhají poté na „Stadionu plukovníka Dostála“, jsou vyvrcholením slavností. Organizátoři od počátku jejich konání dbají na krajevou původnost písní, zvyků, nářečí a čistotu krojů. „*V současné době pořádá město Hluk jednou za tři roky Dolňácké slavnosti s jízdou králů, které probíhají souběžně se Slovákým festivalem dechových hudeb a jsou neodmyslitelně spojeny s lidovými kroji a folklórem. V období slavností žije celý Hluk několikadenním programem komponovaným pro široký okruh milovníků zpěvu, tance, dechovky, dobrého jídla, pití a folklóru.*“²⁹

Program začíná první červencový víkend v páteční odpoledne, kdy vystupují místní dětské soubory se svými tanečními pásmy v doprovodu dětské cimbálové muziky při Základní umělecké škole v Hluku. Večer pak na památkových domcích probíhá beseda u cimbálu, kde se na rozdíl od odpoledne mohou do zpěvu a tance připojit i hosté. Památkové domky jsou kulturní památkou města Hluk a formou skanzenu představují způsob bydlení a života na vesnici v 18. a 19. století.³⁰ V parku kolem starobylé tvrze, kterou se podařilo díky spisovateli Františku Kožíkovi zcela obnovit a která se stala střediskem kultury Hluku, kterým je dodnes, účinkuje obvykle domácí MPS Dolňácko spolu s mužskými i ženskými pěveckými sbory z okolních obcí, ale také například z Holandska. Při posledních Dolňáckých slavnostech v roce 2014 si členové domácího souboru pod vedením paní Ireny Krylové a za účasti ženského sboru a dalších ochotníků připravili celovečerní představení o tom, jak kdysi probíhala Hlucká svatba.³¹

Sobotním ránem začíná košt oblastních a místních vín, kde po celou dobu hraje cimbálová muzika. Někdy je součástí také vystoupení dětského souboru. Odpoledne probíhá *Slováký festival dechových hudeb*. Večer hraje na městském stadionu country a v parku má svůj program nějaký významný soubor, ať už ze zahraničí nebo z České republiky (VUS Ondráš, SEUK a jiné). Nedělní ráno zahajuje budíček dechové hudby, pokračuje košt vín a začíná Jízda králů v hlavní ulici města. Královská družina vyzvedne svého krále doma a společně jedou ke tvrzi, kde už na ně čeká starosta města, který jim udělí povolení k jízdě městem. Zahájení je velkou událostí provázené početnými domácími i přespolními diváky a probíhá na náměstí. Vedoucí jezdců je přivítá slovy: „*Hýlom, hýlom, počúvajte, horní, dolní, domácí aj přespolní, co vám budu povídati o tejto svatodušní nedeli (o tomto svátečným dni).*“

²⁹ *Město Hluk* [online]. [cit. 2017-01-29]. Dostupné z: <http://www.hluk.uh.cz/doc/1838/>

³⁰ *Památkové domky Hluk* [online]. [cit. 2017-02-18]. Dostupné z: <http://itras.cz/pamatkove-domky-hluk/>

³¹ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 29. 1. 2017.

*Zastav koníčku, ostaň stát, nech já možu všechny hostů přivítat. Vítám vás všechny na naše slavnosti, my vám ukážeme naše starodávné zvyklosti. Je to jízda králů velice oblíbená, kerú hucká chasa předvádá od pradávna. Přespolních chlapců prosíme velice, aby nám neodvádali naše děvčice. Vybíráme na krála chudobného, ale poctivého, dnešním dnem a prosíme vás, abyste nám přispěli nějakým darem. Padesátky aj stovky bereme, za každý obnos srdečně děkujeme. Přejem vám, abyste sa u nás dobře poměli a na všechny trampoty zapomněli.*³² Po přivítání následuje vyvolávání. A konečně samotná Jízda králů se odbývá v určených částech města tak, aby se v poledne mohli najíst, nakrmit koně a být včas na shromaždišti průvodu, v jehož čele hned za představiteli obce a dechovou hudbou jede na stadion. Průvod vrcholí na městském stadionu programem souborů. Po skončení celodenního programu doprovodí družina krále domů, odevzdá ho zpět rodičům a koně se odstrojí. Sejme se zdobení a růže, které na koních ještě zbyly (cizí návštěvníci si je rádi přivlastňují, obvykle za tichého souhlasu jezdce) a které si rozeberou děti jako suvenýry.

Díky Jízdě králů a Dolňáckým slavnostem písni a tanců můžeme říci, že se ve městě Hluk bezpochyby zatím daří zachovat mnohé lidové tradice, folklorní duch a mládež má možnost (je k tomu i vedena) naučit se a aktivně si užívat lidových tanců, hudby a zpěvu, které jsou pro oblast Slovácka typické. Je to jistě dobrý příslib i pro generace příští.

„27. listopadu 2011 byla Jízda králů zapsána na Reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO.“³³

2.2 Lidový ornament

Mezi další tradice města Hluk patří zajisté lidový ornament. Ornament (latinsky *ornamentum* = okrasa, ozdoba) sloužil na Slovácku ke zdobení kraslic, krojů, staveb a nábytku. Vytvářel se různými způsoby, například voskem, pískem, maloval se vápnem nebo barvami, vyřezával se do dřeva, vyšíval se nití a další.³⁴

V Hluku můžeme najít ukázkou lidového ornamentu ve dvou památkových domcích, která je zřejmě jediná svého druhu na Slovácku.³⁵ Z Hluku se v současné době zabývá lidovým ornamentem pan Vladimír Šácha.

³² *Hlucká jízda králů* [online]. [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.kronikahluk.cz/index.php?id=hlucka-jizda-kral>

³³ *Město Hluk* [online]. [cit. 2017-01-29]. Dostupné z: <http://www.mestohluk.cz/kultura/jizda-kralu/2017/>

³⁴ BŘEČKA, Jan a MITÁČEK, Jiří. *Hluk: dějiny města*. Hluk: Město Hluk, 2011, s. 655.

³⁵ ŠÁCHA, Vladimír. Putování za ornamentem. Část druhá. *Malovaný kraj*, 2007, č. 3, s. 16.

Hlavními prvky ornamentu v Hluku jsou „hlucké růže“ s „pavími oky“ (trojlístky), lístečky, chrpami, kalichy a pupenci s černými nebo bílými konturami motivů. Použití černé barvy nelze nikde jinde na Slovácku vidět.³⁶

2.3 Odívání, kroje

Hluk spadá svým krojem do oblasti Uherskoostrožska. Paradoxně jej proslavil malíř Joža Uprka. Dalším umělcem, který zdobňoval kroj, byl například pan Dominik Černý, folklorista a člen „Komise pro obnovu hlucké tvrže“.³⁷

Do roku 1750 nosili muži vysoké boty se švy po stranách a bílé vlněné nohavice, na hlavě v létě klobouk a v zimě beranici. Asi kolem roku 1820 se k nám začaly šířit černé nohavice. Kolem roku 1900 byly mužské košile nádherně zdobené vyšíváním. Kroj ale v několika letech po 1. světové válce zanikl.³⁸ V dnešní době je mužský kroj opět bohatě zdobený. Muži chodí většinou v tmavých nohavicích, ve kterých mají zastrčený šátek, ve vysokých černých holínkách, vyšívání košili, na které mají „kordulu“, a na hlavě klobouk. Nebo mají chlapi bílé „gatě“, na nich modrou zástěru a jednoduchou bílou košili (například při kosení trávy).

Ženský kroj můžeme rozdělit na sváteční a všední. Ve svátečním chodí ženy například na Svatovavřínecké hody do kostela, v průvodu na Dolňáckých slavnostech nebo jej používají taneční uskupení v Hluku. Cimbálové muziky používají kroj všední.

Samozřejmě i dětské kroje jsou krásně zdobené. Pro ty nejmenší je to kroj formou šatiček s čepečkem v růžové nebo modré barvě.³⁹ Pro starší děti jsou pak kroje stejné jako u dospělých.⁴⁰

2.4 „Fašanková obchůzka“⁴¹

„Fašankové maškary“ se naposledy v Hluku objevily na „fašankových obchůzkách“ po 2. světové válce v letech 1946 a 1947, kdy ještě „Slovácký krůžek“ neexistoval. Obchůzky se účastnily jen masky (kůň – 2 chlapi, deka, dřevěná koňská hlava; medvěd – chlapec v obráceném starém kožichu od kroje; matka s dítětem v proutěném prádelním koši s dítětem

³⁶ ŠÁCHA, Vladimír. Putování za ornamentem. Část druhá. *Malovaný kraj*, 2007, č. 3, s. 16.

³⁷ BŘEČKA, Jan a MITÁČEK, Jiří. *Hluk: dějiny města*. Hluk: Město Hluk, 2011, s. 614-615.

³⁸ *Kroj a jeho vývoj* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://kronikahluk.cz/index.php?id=kroj-a-jeho-vyvoj>

³⁹ Příloha č. 2.

⁴⁰ Příloha č. 3.

⁴¹ Příloha č. 4.

(panák) na zádech a opět „v očekávaném stavu“; „režňák“ – postava obtočená slámou a slaměnými povřísky v dřevěných pantoflích a papírovou čepicí).⁴² Jejich „nositeli“ bylo jen pět tehdejších „výrostků“, z nichž někteří po únoru 1948 utekli na západ (Švédsko, Norsko). „Fašanková obchůzka“ v jejich provedení sice navazovala na starou tradici, kterou ještě mohli z předválečných let zažít, ale byla do značné míry poznamenána velkým množstvím alkoholu. Lidé, jejichž domy navštívili, byli ještě v jakési poválečné euforii a alkoholem „neskrblili“. Po roce 1948 pochůzky v Hluku na čas zanikly.

V roce 1954 se sešli mladí příznivci folkloru u jednoho z nich doma při „hlédání mája“. Zde si zpívali při harmonice a klarinetu, když za nimi přišla z nedaleko bydlící rodiny folklorních příznivců slečna Anna Rybníkářová se svým krásným altem. Vyčetla jim, že neprovádí „fašankovou obchůzku“ a vzápětí jim přinesla brožované sešitky s popisem různých tanců ze Slovácka. Byl tam například *odzemek*, *verbuňk*, *hošije* a také *pod šable* i s doplňkovými figurami, přeskakovaním a přehazováním „šablí“. Anna jim podala odborný výklad, protože toho času bydlela v Brně a byla členkou tamního „Slováckého krůžku“. Chlapci se toho hned chytli a vzápětí začali zkoušet. Již další rok uskutečnili ve vypůjčených krojích „fašankovou obchůzku“ za doprovodu dvou harmonikářů. Tanečníků bylo sedm, jeden jako gazda. Ten měl ocelovou „šablí“, se kterou tančil vně kruhu a v protisměru tanečníků. Po vzniku *Výboru Dolňáckých slavností* se většina jeho členů zúčastňovala pochůzek rovněž. Potupně se počet „fašančárů“ rozrostl o členy cimbálové muziky. Dříve se chodilo vždy v úterý před popeleční středou, dnes se z důvodu zaměstnanosti aktérů i obyvatel konají v poslední „přepústovou“ neděli. „Fašančáře“ bývali a jsou i v současnosti doprovázeni poměrně značným počtem diváků. V letošním roce (2017) jich už bylo kolem sta.

Maškary se obnovené tradice „fašankových pochůzek“ neúčastní. Účastníci jsou všichni v krojích, většinou zimního typu (dle počasí). Za zpívání, tancování a hraní dostávají výslužku v podobě slaniny, špeku, vajíček, vína, „fašankového“ pečiva (milosti, koblihy) a drobného pohoštění (chlebičky, káva, čaj, slivovice). Součástí obchůzky je doprovodný vyzdobený vůz (žebříňák) tažený dvěma koňmi. Za vozem je na oji taženo otočné kolo od vozu, na němž je připoutána taneční pára v selském kroji, která se při pohybu vozu stále otáčí.⁴³ Zastávky obchůzky jsou jen v těch domech, kde si to občané města již dopředu vyžádali. Obvykle jsou to každoročně titíž.

⁴² Tato podkapitola je celá čerpána z: Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 18. 2. 2017.

⁴³ Příloha č. 5.

2.5 „Klepání“

Další zvyk, který se ještě asi před 15 lety občas konával, se sporadicky koná i dnes. Je jím tzv. „klepání“. Na počest „odletu zvonů do Říma“ na Zelený čtvrtek chodili předškoláci a školáci nižších ročníků od kostela, kde se vždycky před tím shromáždili. Část chodila na Dolní konec obce a druhá část (obvykle dle bydliště aktérů) na Horní konec, a to za neustálého klepání na tzv. „klepáč“ a vrzání na ruční nebo kolový „vrzgač“.⁴⁴ Po celou dobu při chůzi křičí: „*Tři, tři hodiny, už sa odbyly a Jidáša zabily*“. A tak pořád dokola. Na konci obce se ještě hrávala hra „na Jidáše“. Spočívala v tom, že jeden z chlapců, obvykle ten nejstarší a nejohrovanější, byl prohlášen za Jidáše a ostatní ho museli ve žlebu chytit a svázat. Po chvíli se smírně rozešli do svých domovů. Výjimkou byl pátek, kdy se chodilo napřed umývat do potoka.⁴⁵

2.6 „Služba“

Na sv. Štěpána chodívali chlapci na tzv. „službu“. To znamená, že šli sloužit k cizímu sedlákovi, k jinému, než sloužili dosud, a ten, u koho byli dosud, je musel v tento den „vyplatit“ (dát jim odměnu). Zpočátku se dávala i výslužka ve formě „koláče“, což byl vlastně dort. Když byl chlapec vyplacen, šel si hledat práci na nové působiště. Stejným způsobem se vyplácela i děvčata, ale ta až na Nový rok.⁴⁶

2.7 „Svíca“

Silným zvykem, který se v různých obměnách sporadicky vyskytuje i dnes, je „svíca“. Je to vlastně loučení nastávajícího ženicha se svobodou.⁴⁷ Obvykle se odbývá v ženichově domě, kam jsou pozváni svobodní kamarádi a kamarádky. Ještě dříve provádí družbové a družky zvaní hostů na svatbu, tedy na obřad a následující veselí. Někdy se „svíca“ protáhla až do sobotního rána a ženich poté nebyl nějak v kondici, tak se později začalo toto loučení se svobodou konat už ve čtvrtek.⁴⁸

⁴⁴ JANČÁŘ, Josef. *Hluk, nejmladší město Slovácka*. Hluk: Městský národní výbor, 1970, s. 87.

⁴⁵ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 18. 2. 2017.

⁴⁶ JANČÁŘ, Josef. *Hluk, nejmladší město Slovácka*. Hluk: Městský národní výbor, 1970, s. 87.

⁴⁷ JANČÁŘ, Josef. *Hluk, nejmladší město Slovácka*. Hluk: Městský národní výbor, 1970, s. 87.

⁴⁸ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 18. 2. 2017.

2.8 Vlivy tradic a zvyků na folklor

V době kolektivizace zemědělství, zejména v padesátých a šedesátých letech 20. století, přestává být hodně zvyků a tradic dočasně uskutečňováno, a to vlivem likvidace zemědělců a řemeslníků. I když později dochází k jejich částečné obnově, už funguje spíše divadlo folklorních „nadšenců“ a spolků. V obci se změnily životní podmínky, hodnoty a jejich pořadí důležitosti.⁴⁹

Na folklorním dění v Hluku měly v minulosti (i dnes mají) vliv samozřejmě známé folklorní festivaly, významné slavnosti a folklorní aktivity, kterých se Hlučané účastnili se svým vystoupením (ukázkou folklorního zvyku, tance a další).⁵⁰ V minulosti to byly zejména národopisné dny Moravy v roce 1925, které se konaly v Brně. V roce 1928 národopisné slavnosti *Svátky lidu československého*, kde obyvatelé Hluku pořádali Jízdu králů. V roce 1936 zavítala velká skupina Hlučanů do Luhačovic, kde při návštěvě druhého prezidenta Československé republiky (prof. JUDr. PhDr. Edvard Beneš) předvedla zvyk „Prodávání nevěsty“, který byl vysílán také Českým rozhlasem.⁵¹ O dva roky později se v Hluku natáčelo představení *Její pastorkyňa* s hluckými herci, ti následně s tímto vystoupením získali obdiv i v Praze, kde účinkovalo 143 Hlučanů.⁵²

V roce 1949 hráli Hlučané divadelní hru Františka Kožika *Hejtman Šarovec*. Vlivem produkce této hry vznikla myšlenka na záchranu a obnovu starobylé, ale už značně zchátralé tvrze, která už byla určena k demolici.⁵³ V letech 1963 – 1965 se jí podařilo *Komisi na obnovu hlucké tvrze* skutečně obnovit. Při jejím otevření promluvil spisovatel, předseda komise a čestný občan Hluku František Kožík.⁵⁴

A jak už bylo zmíněno, v roce 1957 byla „vzkříšena“ Jízda králů, ale zřejmě nikdo v té době neočekával, že nastartuje v Hluku rozvoj spolkové folklorní činnosti a výrazně pozitivně ovlivní i aktivitu folklorních souborů v okolí. Stalo se tak i velkou zásluhou zejména primáše cimbálové muziky Hradišťan Jaroslava Václava Staňka.⁵⁵

⁴⁹ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 18. 2. 2017.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ JANČÁŘ, Josef. *Hluk, nejmladší město Slovácka*. Hluk: Městský národní výbor, 1970, s. 143.

⁵² Tamtéž, s. 145.

⁵³ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 18. 2. 2017.

⁵⁴ JANČÁŘ, Josef. *Hluk, nejmladší město Slovácka*. Hluk: Městský národní výbor, 1970, s. 153.

⁵⁵ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 18. 2. 2017

3 Historie a vývoj folklorních souborů, cimbálových muzik a pěveckých sborů

3.1 Folklorní soubory

3.1.1 Slovácký „krůžek“⁵⁶

Po 2. světové válce se Hluk začíná probouzet i k folklornímu a společenskému životu. Prvotní nadšení při tónech dechovky, která vlastně úplně existovat nepřestala ani v letech válečných, bylo však vystřídáno napětím ve společnosti pramenícím z boje o politické uchopení moci, které vyvrcholilo v únoru roku 1948, kdy toho dosáhla komunistická strana Československa.⁵⁷ Při nařízené kolektivizaci zemědělců, likvidaci živnostníků a řemeslníků dochází ke změně moci a práv. Tyto práva se najednou přesunují z vrstev majetných do rukou dělníků, kterých je v Hluku nedostatek, a jsou proto přistěhováni z měst. Násilnou kolektivizací drobných zemědělců, jichž byla v Hluku velká většina, prakticky ztrácí mnoho obyvatel možnosti dosavadního způsobu obživy a jsou nuceni ji hledat v nově vznikajících továrnách a také v hodně širokém okolí. Mnozí za prací dojíždějí denně (Zlín – obuvnický průmysl, Kunovice – Let) nebo se vracejí jen na sobotu a neděli (budování Ostravska, velké vodní stavby). Na lidové zvyky a folklor není čas ani nálada.

Mláďí ale chce žít. Mnohdy přes odpor svých rodičů a za pobídky zapálených folklorních nadšenců (pan Vavřin Mitáček, Matouš Dufka, Matuš Nemrava, Antonín Soška, učitel a malíř Dominik Černý) vznikl tzv. „Slovácký krůžek“. Byly to děti vesměs rodičů s malozemědělskými usedlostmi, někteří byly potomky zrušených řemeslníků (bednář, kolář, zedník, sedlář) ve věku 15 – 18 let, tedy po ukončení základní školy.

Rodiče touto aktivitou svých dětí nadšení nebyli, neboť právě došli o své skromné majetky, většinou s novým režimem nesouhlasili a nevěděli, jak dále budou žít. Měli jiné starosti a nechtěli, aby tímto „radováním“ jejich děti takové zřízení podporovaly.

Děti si ale přesto svou prosadily, i když zpočátku neměly, kde se scházet, a i volná stodola a „podnávratí“ bylo pro začátky zkoušení tanců dobré. Jeden z folklorních nadšenců pan Josef Pospíšek jim poradil, že hlucká tvrz je sice značně zchátralá a opuštěná, ale možná by se tam našla místnost, která by se po vyklizení stavební sutí a opravě podlahy dala používat. Členové „krůžku“ to ihned začali realizovat. Do místnosti ale nebylo možné

⁵⁶ Příloha č. 6.

⁵⁷ Tento oddíl je celý čerpán z: Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 11. 3. 2017.

přicházet ze dvora tvrze, protože tam bylo velké množství suti a zříceného zdiva. Poradili si s tím tak, že se do vyklizené místnosti probourali přes venkovní kamenné zdivo tvrze, jehož tloušťka byla více než jeden metr. Za přispění stolaře pana Vavřina Míška si vyrobili dveře a skromný nábytek a zkoušky „krůžku“ mohly začít. Místnost byla opravdu velká a vhodná. Bohužel po krátké době ji zabralo vedení obce pro místní knihovnu, která tu sídlí dodnes.

Když se našlo jiné místo v tzv. Lidovém domě (sál, kde cvičili dříve Orli), zkoušky tanců pokračovaly. Vedlo je těch několik starších nadšenců výše uvedených, kteří tance ovládali ještě z dob předválečných. Nácvič měl však jednu podstatnou chybu. Chyběla cimbálová muzika. Cvičilo se většinou jen za doprovodu vlastního zpěvu, obvykle při harmonice. Postupně se v nácvičích zaměřovali nejdříve na *hlucké sedlcké*, po nich následovaly další *sedlcké: boršické, straňanské* a tance *obřadní, šátečkové, třasák* (což je polka na 3 doby s uchopením v pase) a jiné. To už bez muziky nebylo možné. Dali „hlavy dohromady“ a vymysleli plán na vytvoření cimbálové muziky. To se jim skutečně po nějaké době za velkého nadšení a aktivity podařilo.

Tance postupně dosahovaly velmi dobré úrovně. Někteří z „pokrokové“ části mladých říkali pohrdavě kroužku „hopsa krůžek“. Uznávali spíše kulturu, hudbu a písničky přejaté z cizích kultur a tvorbu domácích pop-autorů. Byl v kurzu i jazz a hudba obsazená saxofony, trubkami a sestavou bubnů. Kroužek ale existoval dál a postupně si získal s doprovodnou cimbálovou hudbou i určité úspěchy a uznání veřejnosti. Pro svoje zázemí si našel místo v památkových domcích, které v té době vytipovalo Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Členové kroužku pomáhali jednotlivé prostory vyklidit, vyčistit a opravit dvůr a také si vymohli svolení, aby si ze dvou sousedních stávajících chlévů mohli jejich propojením vytvořit velkou místnost pro svá setkávání. To se jim brzy podařilo. U svého cimbalisty, pana Vavřina Míška (stolař), si brigádně vyrobili „Slováckou izbu“ s typickými selskými židlemi, stolem a lavicemi.

„Slovácký krůžek“ existoval s malými obměnami několik let a vystupoval i na několika prvních *Slavnostech písní a tanců* v letech 1959 – 1962. Po jeho zániku vzniká taneční soubor Dolňácko.

3.1.2 Folklorní soubor Dolňácko⁵⁸

Folklorní soubor Dolňácko vznikl v roce 1962 po zániku „Slováckého krůžku“. V roce 1968 se jeho vedení ujímá Marie Albertová, která měla již zkušenosti z jiných souborů. Pod

⁵⁸ Příloha č. 7.

jejím vedením byl folklorní soubor nejúspěšnější. Pozitivní vliv mělo také její manželství s primášem CM Dolňácka Josefem Poláchem, jehož cimbálová muzika taneční skupinu na většině jejích vystoupení doprovázela. Následovalo několik let, kdy muzika se souborem tvořila vrchol folklorního života v Hluku.⁵⁹

V současné době vede soubor Jitka Nováková s manželem, která prošla vrcholovým obdobím tohoto souboru. Vzájemným stykem a spoluprací se soubory Dolněmčan (Dolní Němčí), Háječek (Ostrožská Lhota) a ženským pěveckým sborem Kalinka (Babice) se snaží udržovat lidové tradice na ostrožském a hradištském Slovácku.⁶⁰

3.1.3 Dětské folklorní soubory

Prvním pokusem o zapojení dětí k folklornímu životu obce bylo nacvičení scény na Dolňácké slavnosti písní a tanců v roce 1959. Tehdy dvě paní učitelky vytvořily s dětmi ve věku od 4 do 7 roků pro hlavní nedělní pořad na stadionu scénu z dřívějšího života v obci. Bohužel jejich první veřejné vystoupení bylo zároveň i poslední, neboť učitelky byly tvrdě zkritizovány svými nadřízenými za jeho náboženský podtext. Následně skupina zanikla.⁶¹

První další dětské folklorní uskupení v Hluku vzniklo z popudu Marie Králíkové a Kateřiny Říhové až v roce 1998 a nazvali jej „Zpívání s Katkou“.⁶² Nejdříve to byly jen děti ze školky, ale s postupem času k nim přibývaly i starší děti. Díky této aktivitě výše jmenovaných tak vznikl nový soubor při Základní škole v Hluku pod vedením Michaely Hrdinové.⁶³ Protože dětí bylo mnoho, rozdělil se nový soubor na tři menší skupiny podle věkových kategorií. Děti si udělaly konkurz a názvy si vybraly samy. Nejmladší jsou Košuláčci, kam chodí děti od 3 let do 1. třídy základní školy. Zkoušky u tak malých dětí probíhají formou her nebo se učí slovácké písničky. Soubor Žarůžek navštěvují děti od 1. do 4. třídy základní školy, kde se formou her přechází k základním tancům. Nakonec nejstarší děti, které se učí na druhém stupni základní školy, chodí do Hlubočku, kde už nehrají hry, ale tancují a zpívají.⁶⁴

⁵⁹ Rozhovor s Marií POLÁCHOVOU, Hluk 23. 3. 2017.

⁶⁰ Rozhovor s Jitkou NOVÁKOVOU, Hluk 11. 3. 2017.

⁶¹ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 11. 3. 2017.

⁶² **Příloha č. 8.**

⁶³ *FS Košuláčci, Žarůžek a Hluboček* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.mestohluk.cz/spolky/fs-kosulacci-zaruzek-a-hlubocek/>

⁶⁴ Rozhovor s Kateřinou ŘÍHOVOU, Hluk 11. 3. 2017.

3.1.3.1 Folklorní soubor Hluboček

Folklorní soubor Hluboček založila Michaela Hrdinová s myšlenkou vypěstovat u dětí vztah k folkloru, lidové tradici a získat je pro folklorní vyžití do té míry, aby je bavilo navštěvovat folklorní akce (například „besedy“ u cimbalu, folklorní festivaly a další) a v budoucnu byly i jejími aktéry.⁶⁵

Soubor Hluboček měl dokonce možnost podívat se i na festivaly v zahraničí. V roce 2010 absolvoval zájezd do Bulharska, kde se zúčastnil Mezinárodního folklorního festivalu ve Varně.⁶⁶ Doprovázela jej Cimbalová muzika při Základní umělecké škole v Hluku, dnes cimbalová muzika Šefranica, o které se dozvíme v další kapitole. V roce 2013 se folklorní soubor vydal do malého města Briatexte na jihu Francie, kde se každý rok koná Festival 4 ročních období. Ve Francii bydlely děti v rodinách, takže to pro ně byl určitě zajímavý nový zážitek, na který jen tak nezapomenou.⁶⁷ Dále jezdí soubor na různé festivaly a folklorní akce jako Kunovské léto, Folklorní festival ve Strážnici, Slavnosti vína a otevřené památky v Uherském Hradišti, Svatojánské slavnosti Navalis v Praze, místní Dolňácké slavnosti písní a tanců a další.

3.2 Cimbalové muziky

3.2.1 Vznik první cimbalové muziky

V roce 1957 vznikl v Hluku „Slovácký kružek“. Zpočátku měl pouze taneční složku, protože chyběla muzika, která by jej doprovázela. Na zkouškách ji nahrazovala harmonika, na kterou hrával pan Antonín Dohnal, někdy jeho bratr Jan Dohnal. Na veřejnosti se zprvu prezentovala za doprovodu hudby dechové, ale tu nebylo možno volat tak často, jak by bylo potřeba, a také se nehodila pro jiné tance (verbuňk, čardáš a podobně).⁶⁸

Tehdejší „Výbor slavností“, v jejímž čele stál právě zmiňovaný pan Antonín Dohnal, se rozhodl založit v Hluku cimbalovou muziku, proto požádali pana ing. Františka Hrubého, aby se toho jako školený houslista ujal. V tom roce právě ukončil Vysokou lesnickou školu, ale vhodné zaměstnání, hlavně pro špatný politický posudek, u lesů neměl. Přesto souhlasil.⁶⁹ Ustavení muziky však nebylo vůbec snadné. Chybělo to hlavní – muzikanti. Školenými

⁶⁵ FS Košulácci, Žarůzek a Hluboček [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.mestohluk.cz/spolky/fs-kosulacci-zaruzek-a-hlubocek/>

⁶⁶ KOTAČKA, Michal. Bulharsko 2010. *Hlučké noviny*, 2010, č. 3, s. 8.

⁶⁷ REMEŇOVÁ, Iveta a ŘÍHOVÁ, Kateřina. Hluboček ve Francii. *Hlučké noviny*, 2013, č. 3, s. 9.

⁶⁸ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 25. 3. 2017.

⁶⁹ Následující tři odstavce jsou čerpány z: Rozhovor s Františkem HRUBÝM, Hluk 25. 3. 2017.

muzikanty byl kromě něj jeden klarinetista (Josef Machala) a jeden houslista, který však hrával v dechové hudbě na bas trubku (Jan Hrubý) a s cimbálovou muzikou neměl žádné zkušenosti. Z řad členů „Slováckého krůžku“ a jejich příznivců si František Hrubý vytipoval hudebně nadané typy a po dohodě s nimi jim přidělil nástroje, na které budou hrát. Nástroje si museli nejdříve zakoupit, a to každý z vlastních prostředků. Nejdražšími byly kontrabas a cimbál, ale ukázalo se, že jejich nadšení bylo takové, že se je podařilo pořídit velmi rychle. Starší nástroje bylo v té době možno zakoupit poměrně levně. A mohlo se začít.

Prvních několik zkoušek bylo velmi těžkých, ale chuť hrát postupně dokázala téměř nemožné. Začali *hluckými sedlckými* a skladbami, které potřebovala taneční složka „krůžku“ pro svá vystoupení. Již po půl roce dokázala muzika vystupovat před veřejností s doprovodem pro taneční složku kroužku a také zahrát i něco navíc. Za rok vyhrála muzika okresní soutěž mladých cimbálových muzik a postoupila tak do krajského kola v Holešově. Přestože zde nevyhrála, i tak získala uznání. Členů muziky bylo sedm (ing. František Hrubý – primáš, Vavřín Míšek – cimbál, Josef Machala – klarinet, Ludvík Blaha – viola, František Rybníkář – kontrabas, Miroslav Kočí a Jan Hrubý – housle). Pokračování muziky však bylo velmi ohroženo a na určitý čas její působnost téměř ustala. Důvodem bylo, že se primáši v roce 1960 podařilo získat práci u Státních lesů, a to až v oblasti Jeseníků, v obci Rejvíz. Dojíždět častěji do Hluku bylo nemožné. V té době byl pan František Hrubý již ženatý. Vše se ale podařilo změnit v následujícím roce, kdy se na naléhání předsedy „Výboru slavností“ a všech členů cimbálové muziky rozhodl do Hluku vrátit.

Cimbálová muzika ve svém původním složení hrála na všech dalších vystoupeních „Slováckého krůžku“ včetně Slavností písní a tanců s Jízdou králů, které byly až do roku 1962 organizovány každoročně.

Po těchto slavnostech se začíná vytvářet nová, mladá taneční skupina, neboť zakládající členové se postupně žení, vdávají a jejich rodiny už stávající zatížení folklorem nemohou unést. Celý soubor dostává na návrh člena *Výboru slavností*, pana Ing. Ladislava Soviše název Dolňácko. Také slavnosti v roce 1965 už nesly název „Dolňácké slavnosti písní a tanců s Jízdou králů“. Stejný název poté přijímá i nově vzniklá cimbálová muzika souboru s primášem Josefem Poláchem.⁷⁰

⁷⁰ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 25. 3. 2017.

3.2.2 Cimbálová muzika Dolňácko⁷¹

Dnes můžeme říci, že vznik a působení nově vzniklé cimbálové muziky souboru Dolňácko, a hlavně jejího primáše Josefa Polácha, do značné míry pozitivním směrem ovlivnilo i kvalitu ostatních složek souboru.

Jak je z předchozího textu zřejmé, novou cimbálovou muziku v Hluku založil Josef Polách, který přišel do Hluku v roce 1967 jako kantor základní školy. Byl to muzikant, který vyzrál ve zdatného a nadaného houslistu po absolvování Pedagogického institutu v Gottwaldově (dnes Zlín). Ihned po příchodu do Hluku započal s vytvářením základů cimbálové muziky.⁷² Vyhlédl si zdatné muzikanty, a tak sehrávání netrvalo dlouho. Již za jeden měsíc se muzika představila veřejnosti.⁷³ Josef je pro muziku dovedl získat tak, že od té doby se stala jejich životní láskou. S muzikou často hrávali a zpívali hostující muzikanti jako František Ilík (zvaný Holmes), budoucí primáš cimbálové muziky Burčáci. Hrál s nimi například v roce 1970 při povýšení Hluku na město. V tom samém roce se Josef oženil s Hlučankou Marií Albertovou, která už byla vedoucí taneční složky souboru Dolňácko.⁷⁴

Muzika brzy začala spolupracovat s rozhlasem a v roce 1969 již natočila svou první rozhlasovou nahrávku. Profesionální zdatnost muziky rychle rostla, a tak se dostává i na podia v zahraničí (Paříž, Holandsko, Německo a další).⁷⁵ V okolí Hluku v té době již existovaly (a existují dodnes) některé velmi dobré cimbálové muziky jako Hradišťan, Kunovjan, Olšava, Burčáci, Dolina, ale muzika Dolňácko i v takové konkurenci obstála. V roce 1972 vydává muzika svou první gramofonovou desku a záhy další.⁷⁶

Po třiceti letech trvání cimbálové muziky její primáš odchází na nové působiště jako kantor do Polešovic na základní školu. I na svém novém působišti se Josef snaží vychovávat mu svěřené děti k lásce k lidové písni, k hudbě. A stejně jako v Hluku, i tam ho děti milovaly.⁷⁷ V roce 2006 mu operují prsty na ruce, v roce 2009 prodělává operaci tlustého střeva. Josef Polách se definitivně stahuje z veřejného života a uchyluje se ke své matce do rodného domu ve Starém Městě u Uherského Hradiště.⁷⁸ V roce 2012 mu umírá matka, o den

⁷¹ Příloha č. 9.

⁷² *Hráli jsme s Josefem Poláchem: vzpomínky na primáše a muziku Dolňácko*. Buchovice: Veligrad, 2014, s. 16.

⁷³ Tamtéž, s. 20.

⁷⁴ Tamtéž, s. 22.

⁷⁵ Tamtéž, s. 24.

⁷⁶ Tamtéž, s. 27.

⁷⁷ Tamtéž, s. 35.

⁷⁸ Tamtéž, s. 37.

později i on sám. Muzikanti říkají, že už se mu nechtělo žít, protože nemohl hrát na své housle.⁷⁹

Vysoká úroveň cimbálové muziky Dolňácko a práce jejího primáše měla a dosud má vliv na zlepšenou práci a úroveň ostatních folklorních složek v Hluku. Z iniciativy primáše vznikl v roce 1971 Mužský pěvecký sbor Dolňácko. Z jeho práce ve škole směřující k výchově mladé generace k lásce k lidové hudbě těží Hluk dodnes.

3.2.3 Cimbálová muzika Babica

Cimbálová muzika Babica vznikla v roce 1994, jejíž základ tvořila rodina Říhová (Kateřina Říhová – housle, Regina Říhová – housle, František Říha – klarinet, Čeněk Říha – viola, Radovan Říha – kontrabas).⁸⁰ Pojmenování Babica začala muzika užívat od roku 1997. Je odvozeno od zdejší Babí hory, což je chatová oblast mezi Hlukem a Boršicemi u Blatnice, kde se muzikanti často scházeli a hrávali si pro radost.⁸¹ Kateřina s Reginou si později založily svou vlastní muziku Ženičky, takže dnes je obsazení pouze mužské (Vítězslav Klabačka – housle, Roman Myšínský – housle, Jan Mitáček – klarinet, Čeněk Říha – viola, Radovan Říha – kontrabas, Antonín Stašek – cimbál).⁸² Současným primášem je Vítězslav Klabačka.

V roce 1998 nahrála muzika CD *Slaviček zpívá*, které vzniklo ze šestiletého doprovázení okresního *Slavička*, což je soutěž dětí ve zpěvu lidových písní. Další disk cimbálové muziky z roku 2002 nese název *Gajdoš & Babica*.

Na začátku svého působení pořádala cimbálová muzika po dobu 2 let *Vánoční koncerty* v několika kostelích v okolí. Bylo to velmi náročné, zima jí moc nepřála, se zmrzlými prsty moc hrát nešlo a také jejich nástroje byly často rozladěné. Několik let spolupracovala s Folklorním studiem Buchlovice, s dětským souborem Děcka z Kunovic, se kterým zavítala do obce Étapes ve Francii na Festival dětských souborů.⁸³ V roce 2004 vyjela muzika společně s Mužským pěveckým sborem Dolňácko do městečka Sint Oedenrode v Holandsku. V roce 2009 zahajovala Babica dvakrát koncert folkrockové skupiny Čechomor.⁸⁴ Dnes muzika spolupracuje s cimbálovou muzikou Ženičky, ženským pěveckým

⁷⁹ *Hráli jsme s Josefem Poláchem: vzpomínky na primáše a muziku Dolňácko*. Buchlovice: Veligrad, 2014, s. 40-41.

⁸⁰ Rozhovor s Františkem ŘÍHOU, Hluk 30. 3. 2017.

⁸¹ *CM Babica* [online]. [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://www.uh.cz/cmbabica/>

⁸² Tamtéž.

⁸³ Rozhovor s Františkem ŘÍHOU, Hluk 30. 3. 2017.

⁸⁴ *CM Babica* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.uh.cz/cmbabica/index.php/historie/>

sborem Klebetnice, příležitostně i s Mužským sborem, pořádá besedy u cimbálu, hraje na soukromých akcích, svatbách a nechybí ani v programu místních Dolňáckých slavností písní a tanců.⁸⁵

3.2.4 Cimbálová muzika Ženičky

Cimbálová muzika Ženičky vznikla v září roku 2001 jako dosud jediná ženská cimbálová muzika na Slovácku a odtud také název Ženičky.⁸⁶ Členky muziky původně hrávaly v muzice Babica, ale postupem času přicházely na svět děti, a tak se rozhodly, že si založí svoji vlastní muziku.⁸⁷ Primáškou muziky je Kateřina Říhová, uměleckou vedoucí a autorkou většiny hudebních úprav je cimbalistka Marcela Trtková.⁸⁸

Zpočátku hrávaly jen na vernisážích, koncertech, doprovázely dětskou soutěž *Zazpívej, slavičku*, což je přehlídka nejlepších dětských zpěváků ze Slovácka. Dnes stále pokračují v koncertech, benefících, výstavách, autorských čteních, ale také účinkují na celé řadě významných folklorních akcí a na mnoha festivalech.⁸⁹ Vystupují samostatně nebo s ženským pěveckým sborem Klebetnice, o kterém se dozvíme později. Dále spolupracují s mužským sborem z Vápenic, s muzeem v Uherském Brodě a Uherském Hradišti (výstavy, autorské čtení, vernisáže) nebo s folklorním souborem Kunovjan (folklorní „besedy“ s muzikou, benefice). Jejich repertoár vychází především z lidových písní uherskohradištského a uherskobrodského Dolňácka, luhačovického Zálesí a moravských Kopic.⁹⁰ Koncertují spíše po České republice – v Hluku zejména na Dolňáckých slavnostech písní a tanců, na Krojovém plese a folklorních akcích pořádaných městem Hluk, dále ve Strážnici na folklorním festivalu, v Praze, ale někdy i na Slovensku.

3.2.5 Cimbálová muzika Šefranica⁹¹

Cimbálová muzika Šefranica vznikla v roce 2007 při Základní umělecké škole v Hluku. Zakladatelem a uměleckým vedoucím muziky je František Říha, všestranně nadaný muzikant (klarinet, klavír, kontrabas, příčná flétna, akordeon, saxofon) a dlouholetý ředitel

⁸⁵ *CM Babica* [online]. [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://www.uh.cz/cmbabica/>

⁸⁶ *CM Ženičky* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.mestohluk.cz/spolky/cm-zenicky/>

⁸⁷ Rozhovor s Kateřinou ŘÍHOVOU, Hluk 11. 3. 2017.

⁸⁸ *CM Ženičky* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.mestohluk.cz/spolky/cm-zenicky/>

⁸⁹ *CM Ženičky a ŽS Klebetnice* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.sluzebnik.cz/katalog/cm-zenicky-a-zs-klebetnice>

⁹⁰ Anna Marie KOVÁRNÍKOVÁ. *Lidová kultura v Hluku a její nositelé*. Bakalářská diplomová práce. Brno: MUNI, Filozofická fakulta, 2007, s. 37.

⁹¹ Příloha č. 10.

školy. Název Šefranica nese muzika od roku 2009 podle názvu polní trati v Hluku, kde se dřív pěstoval šafrán. Začátky byly těžké ať už v oblasti hledání základního obsazení muziky nebo v tom, jestli se sejde dobrá parta muzikantů.⁹² Primáškou muziky je od samého začátku Michaela Křápková, později společně s Radimem Vojtkem. Členové se často měnili, než cimbálová muzika dosáhla téměř konečného obsazení. Housle (Michaela Křápková, Radim Vojtek, Romana Kotačková, Denisa Kuřinová, Markéta Kvasničková, Blanka Kohoutková, Kateřina Hrušťáková), klarinet (Antonín Mitáček, Dalibor Králík), kontrabas (Martin Deyl), kontry (Vít Janečka), cimbál (Lucie Rybníkářová, později Jiří Galuška), akordeon (František Říha).

Zcela prvním vystoupením, které měla muzika od svého založení, byl Den hudby 21. 6. 2007, pořádaný Základní uměleckou školou v Hluku. Hrála lidové písničky jako *Zelená je petrželka*, *Na zelenéj lúce*, zpívala sólistka Lucie Rybníkářová, která se poté začala učit hrát na cimbál. S každým týdnem a vystoupením se muzika zdokonalovala jak v hudbě, sehranosti, tak i ve zpěvu. V roce 2010 měla mladá Šefranica možnost podívat se dvakrát do zahraničí.⁹³ V květnu doprovodila dětský folklorní soubor Hluboček do Bulharska na Mezinárodní folklorní festival ve Varně.⁹⁴ V srpnu společně s Mužským pěveckým sborem Dolňácko a dechovou kapelou Městského úřadu v Hluku „Polahoda“ navštívila městečko Sint Oedenrode v Holandsku.⁹⁵ Velkým úspěchem byl v roce 2012 postup do celostátního kola soutěže Cimbálových a hudeckých muzik v Mikulově, kde se umístila na krásném druhém místě.⁹⁶ O rok později se zúčastnili někteří členové muziky zájezdu do francouzského města Briatexte se souborem Hluboček, kde se každý rok koná Festival 4 ročních období.⁹⁷ Ten samý rok navštívila společně se souborem Děcka z Kunovic město Nowy Targ na jihu Polska a na podzim společně uskutečnili cestu do Slovinska na pozvání tamního souboru, kde bydleli členové muziky a souboru v rodinách. V roce 2012 natáčela Šefranica pro TV Noe Sedmihlásky – lidové písničky v úpravě dětských souborů.⁹⁸ Od roku 2009 se účastní *Huckého bombózu*, což je přehlídka mladých cimbálových muzik konaná v Hluku na tvrzi. Muzika se pravidelně účastní akcí jako *Kunovské léto*, *Slavnosti vína a otevřených památek* v Uherském Hradišti, *Košť vína* a *Košť slivovice* v Hluku, doprovází mladé zpěváčky na soutěži Skřivánek v Uherském Ostrohu, spolupracuje s Mužským pěveckým sborem v Hluku,

⁹² Rozhovor s Františkem ŘÍHOU, Hluk 30. 3. 2017.

⁹³ **Příloha č. 11.**

⁹⁴ KOTAČKA, Michal. Bulharsko 2010. *Hlucké noviny*, 2010, č. 3, s. 8.

⁹⁵ SOVIŠ, Ladislav. Mužský sbor z Hluku potřetí v Holandsku. *Hlucké noviny*, 2010, č. 4, s. 6.

⁹⁶ **Příloha č. 12.**

⁹⁷ REMEŇOVÁ, Iveta a ŘÍHOVÁ, Kateřina. Hluboček ve Francii. *Hlucké noviny*, 2013, č. 3, s. 9.

⁹⁸ Rozhovor s Františkem ŘÍHOU, Hluk 30. 3. 2017.

do roku 2015 spolupracovala s dětským souborem Hluboček, Děcka z Kunovic.⁹⁹ Pravidelně se účastní domácích akcí (*Novoroční koncert, Svatovavřínecké hody, Dolňácké slavnosti písní a tanců* a další).

3.2.6 Cimbálová muzika Základní umělecké školy Hluk

Cimbálová muzika při Základní umělecké škole v Hluku vznikla v roce 2013 pod vedením Kateřiny Říhové jako jedna z nejmladších dětských cimbálových muzik na Slovácku. Svůj název muzika stále hledá. Tvoří ji okolo 20 dětí ve věku od 12 do 18 let.¹⁰⁰

Muzika doprovází folklorní soubory Košuláčci, Žarůzek a dětské sólové zpěváky. Téměř všichni členové tančí také v dětském folklorním souboru Hluboček, proto ho nemůže doprovázet. V roce 2015 se cimbálová muzika rozhodla poměřit své síly s ostatními muzikami a zúčastnila se Soutěže cimbálových a hudeckých muzik, kde v okresním kole získala 1. místo s postupem do kola krajského v Uherském Ostrohu. I v Uherském Ostrohu děti zvítězily a postoupily tak do celostátního kola v Mikulově, kde mladí muzikanti dokázali, že umí hrát a jejich vítězství bylo zasloužené.¹⁰¹

3.3 Pěvecké sbory

3.3.1 Mužský pěvecký sbor Dolňácko

Mužský pěvecký sbor, který jako organizované folklorní uskupení začal existovat a působit od roku 1971, patří k nejstarším svého druhu.¹⁰² Ve svém okolí neměl kromě pěveckého sboru ve Velké nad Veličkou žádný vzor. V Hluku samotném však byly ještě starší folklorní společenství. Jak je uvedeno v jiném místě této studie, byla to především dechová hudba a také „Slovácký kružek“, jehož součástí byla taneční skupina a také cimbálová muzika.

V Hluku existoval zvyk, jehož původ a historie nemá pamětníky a nejsou o něm žádné obsáhlejší popisy, o nichž by se vědělo. Jeho existenci však ještě znají a potvrzují pamětníci z prvního desetiletí po 2. světové válce. Tento zvyk spočíval v tom, že muži, většinou svobodní, ale i některý „ženáč sa utrl“ se v podvečer na určitém místě sešli a prošli „hore důle dědinů“. Bývalo jich několik řad za sebou. Drželi se v pase nebo za ramena a zpívali slovácké písničky. Bývaly to táhlé, které se při chůzi dobře zpívají a kterým se rytmus chůze

⁹⁹ Příloha č. 13.

¹⁰⁰ Rozhovor s Kateřinou ŘÍHOVOU, Hluk 11. 3. 2017.

¹⁰¹ MÁTLOVÁ, Iveta. Velký úspěch Cimbálové muziky ZUŠ Hluk. *Hlucké noviny*, 2015, č. 2, s. 25.

¹⁰² Tento oddíl je celý čerpán z: Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 25. 3. 2017.

dal bez nějakého řízení přizpůsobit. Písničkám se pro jejich způsob prezentace říkalo „chodácké“. Ty temperamentnější, *skočné* a *sedlké* (podle názvu tance), si nechávali na závěr po ukončení pochůzky, když nálada z nějakých důvodů vyvrcholila větším temperamentnějším projevem. Většinou to bývalo na chvíli u „Obecní“ hospody na náměstí a poté u hospody na Dolním konci, které se říkalo „Na úvraťách“. Podle označování konce role.

Lidé v tuto podvečerní dobu již na jejich zpěvy čekali u oken a některá děvčata i proto, že mezi zpěváky byl ten, na kterého si myslila nebo už s ním měla i vážnou známost. Bylo to možné i proto, že k tomuto chození docházelo až po tom, co chasníci doma „pokludili“ dobytek a něco rychle snědli, aby tam nešli „na lačno“. Podle vyprávění pana Ladislava Soviše bývaly tyto zpěvy ponejvíce v období, kdy se oteplilo až do pozdního podzimu, ale také někdy v jinou dobu, když některý z řad zpěváků nebo jejich dobrý známý měl nějaký významný důvod k oslavě. Například narození dítěte – a na takový poslední případ si vzpomněl pan Soviš. To bylo, když se už poměrně staršímu „ženáčovi“ zvanému „sunig“, panu Hájkovi, „Na činčavě“ narodil syn. Tehdy s novorozeným potomkem jezdil i s koňským povozem. Věrní kamarádi zpěváci ho provázeli. Repertoár těchto „chodáckých“ písniček byl dosti různorodý. Válka a po ní následující násilná kolektivizace zemědělství nebyly pro udržování dřívějších tradic, pro tuto oblast Slovácka typických, příznivým faktorem. Také 1. světová válka a období poznamenaná na vesnicích velkými ztrátami obyvatel spíše přehlušovaly tzv. „Jarmareční“ písničky, které tyto události lidem popisovaly a vyvolávaly u nich ještě dosti čerstvé, silné citové prožitky v rodinách, které mnohdy přišly o své syny či otce. Viditelný vliv na návrat původních lidových písniček (dnes je možno říci, že příznivý), měly písničky, které do Hluku přinesli někteří dočasní „vystěhovalci“. Byli to ti, kteří po odsunu Němců na čas zkusili, jak by se žilo na jejich usedlostech. Byla to především oblast „Podluží“, kam jich, většinou na krátký čas, odešlo nejvíc. Někteří tam zůstali a jejich rodiny tam žijí podnes. Někteří se však vrátili nebo alespoň v Hluku docházeli za svými kamarády či svými láskami. „Podlužácké“ písničky se jim líbily pro jejich vysokou melodičnost, která jde možná přirovnat i ke krojům v této oblasti. Jsou velmi pestré, opatřené četnými ozdobami („fábory“, stuhy, na botách ostruhy se „suknovými červenícami“ a další). Tyto písničky začaly na určitou dobu být módními i pro podvečerní „chodácké“ zpívání chasy v Hluku. Pomohly vrátit se k lidovým písničkám, některé se v Hluku zpívají dodnes (*Za Lanžhotem v poli, V Hodoníně jarmark byl*). Jejich vlivem se podařilo oživit opět i písničky domácí, které se u mladých i starších znovu objevily, snad i vlivem jakési hrdosti pamětníků a jejich někdejšího zpívání.

Když se v Hluku ustavuje tradice pořádání Slavností písní a tanců s Jízdou králů, je snahou Výboru slavností znovu ukázat uchované, co nejvíce autentické prvky folkloru. Takovým prvkem byly i zpěvy „chod'ácké“, ale také písničky, které život na vesnici člověka provázely od kolébky až do hrobu. Mezi nimi ty mužské samozřejmě hrály nemalou úlohu. Na pódiová vystoupení v době konání zmiňovaných slavností byli zpočátku vybíráni zpěváci (zpěvačky) sice stáří rozličného, ale jenom ti, kteří si tyto písničky ještě pamatovali ještě z dob před 2. světovou válkou nebo i z období, kdy válka trvala, a také krátce po ní. Byli to už většinou „dědáčci“ a starší „ženáci“ a ti se postupně ze života tratili. Tak se stalo, že když se v roce 1970 konaly opět Slavnosti písní a tanců na počest 700 let trvání hlucké tvrze a povýšení Hluku na město, nebylo již dostatek zbylých starých zpěváků a částečně je už museli nahradit mladší. Naštěstí se mezitím z popudu některých nadšenců folkloru a také z iniciativy zmíněného Výboru slavností (který mezitím z popudu pana Soviše, tehdy studenta Vysoké školy lesnické – nyní Mendelovy university v Brně, přijal v roce 1965 pojmenování „Dolňácké slavnosti“ a „Výbor Dolňáckých slavností“) začíná mládež probouzet, vzniká národopisný kroužek a také první cimbálová muzika. Po těchto slavnostech se z iniciativy nového primáše (přichází do Hluku v roce 1967) Josefa Polácha vytváří skupina 6 mladých zpěváků, kteří jsou ochotni s jeho prvotní radou a s nácvikem věnovat se zpěvu i v mezidobí konání slavností. Nově, s odborností, kterou jí dává muzikant, absolvent pedagogické školy v Kroměříži v oboru „Lidová hudba, zpěv a tanec“, která až do té doby nebyla pro staré dosavadní zpěváky nutná a ani žádoucí. Noví zpěváci se učili i základům pódiového projevu, neboť jejich zpěv byl doposud určen pro zábavy prezentovaný výlučně v rámci různých rodinných oslav a pro své potěšení. Jejich přednes byl, mírně řečeno, většinou hrubý, poznamenaný bujarostí nebo i požitím určité dávky alkoholu, které tyto oslavy většinou provázely.

První počátky nového mužského sboru neprovázely nějaký nadšený souhlas veřejnosti a ani zpěváci se do povinných zkoušek na tvrzi při klavíru s Josefem Poláchem nehrnuli. Také, jak již bylo výše uvedeno, nebylo v okolí žádného fungujícího sboru na vesnicích (kromě na jiné úrovni provozovaných folklorních uskupení, jakými byli například soubor Hradišťan, Olšava v Uherském Brodě či Břeclavan a Strážničan Slávka Volavého) a také příležitosti pro své uplatnění mimo Hluk byly velmi omezené. Přesto se sbor postupně rozrůstá a během deseti let už má 15 stálých členů, z nichž někteří byli před tím členy taneční složky souboru. Koncem 80. let vznikají mužské sbory v Lipově (na Hornácku), také v Nedachlebicích, kam je mužský sbor z Hluku často na vystoupení zván. Tamní soubor je zván zase do Hluku. Další možnosti uplatnění nachází sbor u nově se formujících sborů ve Ždánicích, v Moravské Nové

Vsi, ve Vracově, v Kyjově, v Buchlovicích a v Mistříně. Pozvání je během roku tolik, že ani všem pořadatelům vyhovět nelze. Vznikají však krásné vzájemné vztahy mezi soubory i jednotlivci a vzpomínky na celý život.

V počátku působení mužského pěveckého sboru v Hluku jej ještě někdy, obvykle při vystoupeních, posilují další, z těch starších bývalých zpěváků, neboť Josef Polách tam chce mít tu autenticitu. Ale většinou je to na škodu čistoty projevu sboru, postupně se to stává i neúnosným.

Působení Josefa Polácha ovšem způsobilo postupný kvalitativní růst sboru a tím, že ho velmi podporoval, vždy na folklorních prezentacích jejich vystoupení prosazoval, také ho rád se svou muzikou doprovázel, má na jeho dnešní existenci nezastupitelné zásluhy.

Ve své dosavadní existenci prošel mužský pěvecký sbor Dolňácko (což je jeho oficiální název, jako i všech dospělých dosavadních, až do roku 2015 součástí souboru Dolňácko) mnoha vystoupeními před publikem celého Slovácka. Pomohl ustavit se radami „na svět folkloru“ mužským pěveckým sborům v Ostrožské Lhotě a v Ostrožské Nové Vsi. Svým působením oživil folklorní aktivity v Hluku o některé zvyky, které již dlouhou dobu v Hluku provozovány nebyly.

V roce 2016 oslavil MPS svou 45letou existenci při hodovém vystoupení „Pod hluckou tvrzí“, kde se spolu s ním na velmi zdařilém představení podíleli i domácí CM Šefranica, taneční složka souboru Dolňácko, ženský sbor Klebetnice a několik mužských sborů z okolních vesnic. Popřát přišli (za účasti televize) i představitelé města, pan starosta Ing. Martin Křížan a místostarosta pan Ing. Jan Šimčík. (autorem pořadu a doprovodného slova byl pan Ing. Ladislav Soviš, současný vedoucí mužského sboru v Hluku).

V začátcích svého vystupování se sbor potýkal i s nedostatkem krojového vybavení. Většinou se to řešilo výpůjčkami od známých. Stále častější výjezdy na vystoupení i na akcích doma si však vyžádalo potřebu pořízení chybějících částí krojů a také náhradu těch celých krojů, které už byly, ať už stářím nebo stálým používáním už tak chatrných krojů, natolik poškozené, že nebylo důstojné v nich nadále vystupovat. K pořízení celých krojů nebo jejich částí si sbor zorganizoval každoročně některé folklorně laděné akce, které mu vynesly určitý zisk. Například to byla „zabijačka“ (i dvou prasat najednou) s následným prodejem zbylých produktů, kratochvilné vinobraní, košť slivovice a folklorní vystoupení s dobrovolným vstupným. Část prostředků poskytlo vedení města na podanou žádost sboru o příspěvek (nikdy ne celý kroj nebo celou krojovou součást). V současné době, kdy začal v roce 2012 platit Nový občanský zákoník, bylo nutno se přeregistrovat na „spolek“, kterému je výtěžek z činnosti prakticky zakázána. Spolky jsou tak odkázány na dotace a vypsání

„granty“. Pořízení nových krojů se stává velmi těžko dostupným. Ze strany vedení města je snaha o podporu vybavení sboru a ostatních folklorních spolků zřejmá, avšak u některých občanů se tato vstřícnost se souhlasem neseťkává. Dnes je tato okolnost jednou z příčin limitování nových členů nejen u mužského sboru. Snadno se může stát, že kroje jim postupně, zejména u dospělých, vymizí.

V této souvislosti nemohu neuvést, že v roce 2004 se sboru podařilo za svůj program předvedený na Slavnostech vína v Uherském Hradišti získat grant vypsaný firmou SYNOT. Jednalo se o finanční částku, za kterou pořídil tři nové mužské kožichy, jejichž finanční hodnota činila 75tisíc Kč. Tyto kožichy mají ze stávajících členů jen tři po svých předcích. V Hluku jich je celkem jen asi 10.

Vraťme se opět k aktivitám MPS Dolňácko. V roce 2001 založil, za vydatné hmotné podpory vedení města, tradici *Hodového zpívání pod hluckou tvrzí*. Kromě hostování spřátelených mužských a ženských sborů zde po několik let vystupuje i nově vytvořený ženský pěvecký sbor Klebetnice, který si brzy získal mnohé příznivce a který má podnes vysokou kvalitu. Časem byl tento pořad na hody vystřídán jinými programy, ale v loňském roce byl, jako je už uvedeno výše, obnoven při příležitosti oslav 45let trvání mužského pěveckého sboru Dolňácko a měl velmi příznivý ohlas u všech zúčastněných diváků.

Kromě četných vystoupení na folklorních akcích v blízkém i vzdálenějším okolí se mužský sbor prezentoval spolu s cimbálovou muzikou Dolňácko, taneční složkou, později s muzikou Babica a s dechovou hudbou Polahoda (dnes Pohoda) celkem třikrát na folklorních festivalech v Holandsku. Bylo to v letech 1991 v městečku Hoek¹⁰³ a v jejich správním městě, v červnu v roce 2001 v městečku Sient Oedenrode na Festivalu hudby, zpěvu a tanců, jehož se kromě nich a domácích sborů zúčastnily i soubory z Belgie a Číny, a to po 3 dny. Naposledy to zatím bylo v roce 2010, kdy ho doprovázela cimbálová muzika Šefranica.¹⁰⁴ Kromě jejich vystoupení v několika městečkách zazpívali i při slavnostní mši svaté, kde spolu s nimi byla i jedna jihomoravská dechová hudba. Vždycky tam slavili velké úspěchy, navázali přátelské styky se souborem, který si pořídil část hluckého kroje, naučil se mnoha slováckým písničkám a na oplátku v Hluku mnohokrát hostoval na folklorních akcích, včetně Dolňáckých slavností písní a tanců, kde tyto naše písničky zpíval v českém jazyce.

Každoročně se sbor aktivně účastní na programech konaných v rámci Dnů oslav vína v Uherském Hradišti, včetně několika vlastních pořadů s tematickými scénkami z „Kratochvilného vinobraní“ („otvírání hory“, „zarážání hory s přísahou hotařů“) nebo prodeje

¹⁰³ Příloha č. 14.

¹⁰⁴ SOVIŠ, Ladislav. Mužský sbor z Hluku potřetí v Holandsku. *Hlucké noviny*, 2010, č. 4, s. 6.

vína „Pod víchů“. Byl iniciátorem Novoročního koncertu folklorních uskupení v chrámu sv. Vavřince v Hluku, na jehož programu se podílí dodnes. Každý rok se aktivně podílí na „fašankové“ občůzce spojené s tancem „pod šable“, jehož znovuoobnovení inicioval i nynější vedoucí sboru pan Ladislav Soviš. Spolu s „Výborem Dolňáckých slavností“ byl hlavním organizátorem krojových plesů v letech 1971 – 1990. Několikrát za svou existenci uspořádal pro veřejnost již zmiňované „Kratochvilné vinobraní“ se zábavou při dechové a cimbálové muzice (s aranží vinice s čerstvě sklizenými hrozny, hlídáním vinice hotaři a soudnou stolicí pro chycené zloděje). Do roku 2015 pořádal pěvecký sbor každým rokem „Babohorské zpívání“ spojené se zabíjačkou pro přátele sboru a manželky členů u chaty pana Františka Hájka na Babí hoře za společného zpěvu a někdy i recitace poezie. Už od prvního ročníku v roce 1995 se každoročně účastní Kosení luk v zámeckém parku v Buchlovicích, kde vytváří kromě aktivní účasti na sečení i několik autorských scének a pěvecké předvedení „koseckých“ písní. Podobné sečení organizuje mužský sbor už mnoho let i u hlucké tvrže¹⁰⁵, jezdí také do blízké Ostrožské Lhoty, kde rovněž vždy obohacuje program o svá vystoupení a kde v roce 2016 vyhrál vedoucí sboru (Ladislav Soviš) soutěž v rychlosti a kvalitě sečeného soutěžního dílku trávy. Dále jezdí mužský sbor na vystoupení jiných sborů, účastní se na domácích akcích jako Svatovavřinecké hody, Dolňácké slavnosti písní a tanců, Novoroční koncert, Krojový ples, pořádá na Velikonoce Košť slivovice a mnoho dalšího.

Pana Ladislava Soviše jsem se zeptala: Co Vám zpívání lidových písniček dává? Neomrzelo Vás zpívat o tom, co už někdy ani v dnešním životě neexistuje a je třeba už zapomenuto? *„Sílu a chuť pokračovat nám dává vzájemná podpora v našem věku a snad i tíhnutí k tomu, co jsme kdysi začali. I když je dnes situace v naší společnosti silně a tvrdím negativně ovlivněná veřejnými medii, které folklornímu dění vůbec nefandí, či bych měl vlastně říct, že mu už ani nerozumí. My to ale eště pořád bereme jako uchovávání vzácných a pro nás krásných kulturních projevů našich otců, dědů a pokolení dávných. Věříme, ale aj to tak cítíme, že tyto naše kořeny zavrhnout, zničit, je pro zdravý duch dalších pokolení našeho národa nebezpečným nesmyslem a jistě dojde eště doba, že aj mladí pochopí, co jim tyto tradice možú dat. Teda hrdost' na svoju rodnú zem, na jeho národ, také krásné vzpomínky, jistotu, kde patrí, spříznění v dobách těžších, než sú dnes. A také povznesení ve chvílích slavnostních a čistý prožitek ve chvílích určených k radosti. Proč zpíváme? Dyž nás to opravdu baví! Možná je to ozvěna tradic a vzpomínky, keré sme eště my starší trošku prožili. Máme z toho dobrý vnitřní pocit. Ty písničky sme zdédili a k nám starším eště jaksí patří. Dyž*

¹⁰⁵ Příloha č. 15.

sa chlapi chytnú kolem ramen a začnú, je v tom sila. To nás nechce pustit. Zpíváme predevšeckým pro sebe. Aj pro potěšení ostatních, kerých je eště chvala Bohu pořád dost'. Né podléj not, lebo jak to různé úpravy vyžadují, ale tak jak sme to kdysi podchytili od starších kamarádů a dědů. Jak to cítíme. Nekdy lepší, nekdy ve trochu drsnějším provedení. To dyž nekdo donese to vínko trochu tvrdší. Ono to kříví hubu a to sa projeví. To je marné.“ odpověděl vedoucí mužské sboru, pan Ing. Ladislav Soviš.¹⁰⁶

3.3.2 Ženský pěvecký sbor Klebetnice

Ženský pěvecký sbor Klebetnice vznikl o rok dříve než cimbálová muzika Ženičky, tedy v roce 2000. „*Klebetnice jsem si založila, abych si mohla zazpívat, protože zpěv mě velmi baví*“, řekla Kateřina Říhová.¹⁰⁷ Jak už bylo zmíněno, Klebetnice vystupují společně s Ženičkami na folklorních festivalech a slavnostech jako jsou Mezinárodní folklorní festivaly ve Strážnici, Frýdku-Místku, Rožnově pod Radhoštěm, Kopaničářské slavnosti nebo Zpívání pod lipů v Topolné.¹⁰⁸ Největším úspěchem Klebetnic byla nominace na Foscara 2006, což je Folklorní ocenění sólistů, kolektivů a reprezentantů.

V roce 2004 natočily Ženičky a Klebetnice společné CD s názvem *Už sa ně to stalo*, kde zaznamenaly určitou fázi vývoje cimbálové muziky, nahrály oblíbené písničky a také chtěly zachovat něco svým dětem. V roce 2014 vzniklo druhé CD *Už sa ně to stalo zas*.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 25. 3. 2017.

¹⁰⁷ Rozhovor s Kateřinou ŘÍHOVOU, Hluk 11. 3. 2017.

¹⁰⁸ Anna Marie KOVÁRNÍKOVÁ. *Lidová kultura v Hluku a její nositelé*. Bakalářská diplomová práce. Brno: MUNI, Filozofická fakulta, 2007, s. 38.

¹⁰⁹ Rozhovor s Kateřinou ŘÍHOVOU, Hluk 11. 3. 2017.

Závěr

V mé bakalářské práci jsem se snažila nastínit co nejlepší přehled o folklorním dění ve městě Hluk. Nejen jako shrnutí toho, co již bylo někde publikováno, ale se snahou obohatit jeho obsah o další informace, které bylo ještě možno získat vyslechnutím pamětníků, v některých případech i účastníků těchto folklorních projevů. Jsou to projevy, které dříve bývaly součástí života lidí na vesnici nebo i v takovém městečku, kterým Hluk byl až do povýšení na město v roce 1970. Folklorní projevy (zvyky, obyčeje, písně) nejsou ani dnes úplně zachyceny a popsány, a proto je velmi záslužné a potřebné získat tyto informace dokud je to ještě možné. A to od těch, kteří jsou jejich pamětníky nebo je znají z ústního podání svých přátel, rodičů či dědů.

Domnívám se, že není potřebné je předávat dalším pokolením jen proto, aby se uchovaly jako památka pro předky, ale hlavně z toho důvodu, abychom i dnes byli na ně hrdí a dovedli na ně navázat ve svých kulturních projevech, ve své nynější i budoucí kultuře. Mám radost, že v Hluku se na to nezapomíná. Hluk je jednou z prvních obcí, který dokázal své tradice zachytit a v Dolňáckých slavnostech písní a tanců uchovávat a ctít. Jak je zřejmé i z této studie, v Hluku je věnováno velké úsilí k uchování a uctění folklorních tradic. Také se domnívám, že není nutné zachovávat pouze ztrnulou podobu folkloru, ale je možné na ni navazovat novými kvalitními kulturními formami. Přejme si, aby i naše děti a další pokolení znaly tradice naší kultury, aby na ně byly hrdí a dokázaly s nimi žít a kultivovat je.

Prameny a literatura

BŘEČKA, Jan a MITÁČEK, Jiří. *Hluk: dějiny města*. Hluk: Město Hluk, 2011.

JANČÁŘ, Josef. *Hluk, nejmladší město Slovácka*. Hluk: Městský národní výbor, 1970.

BLAHŮŠEK, Jan a TETUROVÁ, Jarmila. *Jízda králů na jihovýchodě České republiky: The Ride of Kings in the South-East of the Czech Republic*. Strážnice: Ústav Národní lidové kultury, 2012.

FROLEC, Václav, PAVELČÍK, Antonín a ZEMEK, Metoděj. *Jízda králů: lidový obřad, hra, slavnost*. Praha: Teps, 1990.

Hráli jsme s Josefem Poláchem: vzpomínky na primáše a muziku Dolňácko. Buchlovice: Veligrad, 2014.

Anna Marie KOVÁRNÍKOVÁ. *Lidová kultura v Hluku a její nositelé*. Bakalářská diplomová práce. Brno: MUNI, Filozofická fakulta, 2007.

ROZHOVORY

Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 29. 1. 2017.

Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 18. 2. 2017.

Rozhovor s Jitkou NOVÁKOVOU, Hluk 11. 3. 2017.

Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 11. 3. 2017.

Rozhovor s Kateřinou ŘÍHOVOU, Hluk 11. 3. 2017.

Rozhovor s Marií POLÁCHOVOU, Hluk 23. 3. 2017.

Rozhovor s Františkem HRUBÝM, Hluk 25. 3. 2017.

Rozhovor s Ladislavem SOVIŠEM, Hluk 25. 3. 2017.

Rozhovor s Františkem ŘÍHOU, Hluk 30. 3. 2017.

ČASOPISY

ŠÁCHA, Vladimír. Putování za ornamentem. Část druhá. *Malovaný kraj*, 2007, č. 3, s. 16-17.

KOTAČKA, Michal. Bulharsko 2010. *Hlucké noviny*, 2010, č. 3, s. 8.

REMEŇOVÁ, Iveta a ŘÍHOVÁ, Kateřina. Hluboček ve Francii. *Hlucké noviny*, 2013, č. 3, s. 9.

SOVIŠ, Ladislav. Mužský sbor z Hluku potřetí v Holandsku. *Hlucké noviny*, 2010, č. 4, s. 6.

MÁTLOVÁ, Iveta. Velký úspěch Cimbálové muziky ZUŠ Hluk. *Hlucké noviny*, 2015, č. 2, s. 25.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Město Hluk [online]. [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://www.mestohluk.cz/>

Hlucké kroniky [online]. [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://kronikahluk.cz/>

Město Hluk [online]. [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://www.hluk.uh.cz/>

ITras [online]. [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://itras.cz/>

CM Babica [online]. [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://www.uh.cz/cmbabica/>

Služebník [online]. [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://www.sluzebnik.cz/>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Průvod na Dolňáckých slavnostech písní a tanců v roce 1965. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 2: Ukázka dětského kroje – růžové šatičky s čepečkem. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 3: Ukázka dětského slavnostního kroje. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 4: „Fašanková obchůzka“ z roku 1958. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 5: Otočné kolo od vozu s taneční párou v selském kroji. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 6: Členové „Slováckého krůžku“ při „fašankové obchůzce“ v roce 1959. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 7: Folklorní soubor Dolňácko – Svatovavřinecké hody v Hluku 2016. Foto Michaela Křápková.

Příloha č. 8: Vystoupení dětského folklorního souboru „Zpívání s Katkou“. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 9: Cimbálová muzika Dolňácko na nádvoří starobylé hlucké tvrze v roce 1973. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 10: Cimbálová muzika Šefranica v roce 2011. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 11: Cimbálová muzika Šefranica s mužským pěveckým sborem Dolňácko v Holandsku v roce 2010. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 12: Cimbálová muzika Šefranica na okresním kole Soutěže cimbálových a hudeckých muzik v Mikulově v roce 2012. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 13: Cimbálová muzika Šefranica s dětským folklorním souborem Děcka z Kunovic na Kunovském létě v roce 2014. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 14: První zájezd mužského pěveckého sboru Dolňácko do Holandska v roce 1991. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 15: Příprava mužského pěveckého sboru Dolňácko na Sečení luk v Hluku v roce 2006. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Přílohy

Příloha č. 1: Průvod na Dolňáckých slavnostech písní a tanců v roce 1965. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Savišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 2: Ukázka dětského kroje – růžové šatičky s čepčkem. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Savišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 3: Ukázka dětského slavnostního kroje. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 4: „Fašanková obchůzka“ z roku 1958. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 5: Otočné kolo od vozu s taneční párou v selském kroji. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 6: Členové „Slováckého krúžku“ při „fašankové obchůzce“ v roce 1959. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 7: Folklorní soubor Dolňácko – Svatovavřínecké hody v Hluku 2016. Foto Michaela Křápková.

Příloha č. 8: Vystoupení dětského folklorního souboru „Zpívání s Katkou“. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 9: Cimbálová muzika Dolňácko na nádvoří starobylé hlucké tvrze v roce 1973. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 10: Cimbálová muzika Šefranica v roce 2011. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 11: Cimbálová muzika Šefranica s mužským pěveckým sborem Dolňácko v Holandsku v roce 2010. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 12: Cimbálová muzika Šefranica na okresním kole Soutěže cimbálových a hudeckých muzik v Mikulově v roce 2012. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 13: Cimbálová muzika Šefranica s dětským folklorním souborem Děčka z Kunovic na Kunovském létě v roce 2014. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 14: První zájezd mužského pěveckého sboru Dolňácko do Holandska v roce 1991. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Příloha č. 15: Příprava mužského pěveckého sboru Dolňácko na Sečení luk v Hluku v roce 2006. Zdroj: Rodinný fotoarchiv Křápkových a Sovišových, osobní vlastnictví.

Anotace

Jméno a příjmení:	Michaela Křápková
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Petr Martínek
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Folklor, hudba a lidové tradice města Hluk
Název v angličtině:	Folklore, music and folk traditions of the city Hluk
Anotace práce:	Bakalářská práce je zaměřena na folklor, hudbu a lidové tradice města Hluk. Popisuje historii města a vývoj hudby. Z velké části je věnována lidovým tradicím a zvykům tohoto města. Nejdůležitější částí této práce je historie a vývoj folklorních uskupení, které ve městě Hluk existovaly nebo ještě existují.
Klíčová slova:	folklor, město Hluk, lidové tradice, Jízda králů, Dolňácko, pěvecký sbor, cimbálová muzika
Anotace v angličtině:	My bachelor these is focused on folklore, music and folk traditions of the city Hluk. It describe history of the city development of music. It is largely devoted to folk traditions and customs of this city. The most important part of this study is the history and evolution of folk groups, that have existed in the city Hluk or still exist.
Klíčová slova v angličtině:	folklore, the city Hluk, folk traditions, ride of Kings, Dolňácko, choir, dulcimer music
Přílohy vázané v práci:	Fotografie folklorních souborů, ukázek krojů a lidových tradic.
Rozsah práce:	úvod – závěr: 43 normostran, slov 11 948, znaky včetně mezer 78 032
Jazyk práce:	český